

JOCUL DIDACTIC IN PROCESUL INSTRUCTIV-EDUCATIV

NEGOIȚĂ ANCA-ROXANA
ȘCOALA GIMNAZIALĂ, SAT CĂLINEȘTI
COMUNA FLOREȘTI, JUDEȚUL PRAHOVA

Cuvinte cheie: joc, performanță, cunoaștere
Rezumat:

Ca educatori avem datoria de a nu fi doar simplii transmițători de informații, avem datoria de a cerceta și de a experimenta cele mai adecvate structuri și formule pentru a asigura pregătirea temeinică pentru muncă și viață a tinerelor vlăstare ce ne stau înaintea. Utilizarea jocului didactic în activitatea de predare-învățare-evaluare poate fi eficientă în vederea creșterii performanței școlare.

Nu ne putem imagina copilăria fără râsetele și jocurile sale. Sufletul și inteligența devin mari prin joc. Despre un copil nu se poate spune că el crește și atât; trebuie să spunem că el se dezvoltă prin joc.
(Jean Chateau)

Pornind de la cuvintele lui Jean Chateau putem spune că într-adevăr copilul se dezvoltă prin joc formându-se ca om, acesta fiind preocuparea lui preferată. Tot Jean Chateau afirma: *prin intermediul jocului putem părăsi lumea nevoilor și tehnicilor noastre, această lume interesantă care ne înconjoară și ne încâtușează. Scăpăm de forța constrângerii exterioare, de povara trupului pentru a ne crea lumi de utopie. Punem atunci în joc ... funcții pe care acțiunea practică le-ar fi lăsat nefolosite și intrând în joc cu trup și suflet, ne realizăm pe deplin.*¹ Copiii găsesc aproape în orice un joc. Ei par a fi ființe care doar se joacă și atât. La copiii, jocul înseamnă spontaneitate, curiozitate, întrecere, dorință de a cunoaște și de a ști mai mult, dar și dorință de autodepășire. Prin joc, copilul își dezvoltă personalitatea, capacitățile și competențele de bază.

A ne întreba de ce se joacă copilul înseamnă a ne întreba de ce este copil. Nu ne putem imagina copilăria fără râsetele și jocurile sale. Dacă deodată copiii ar înceta să se mai joace, în școli ar fi liniște, n-am mai fi distrași de strigătele sau plânsetele care vin din grădina sau din curtea școlii, atunci n-am mai avea în preajma noastră minunata lume a copiilor, care ne aduce bucurii și griji, am fi triști și am simți un gol imens în suflet.

Punând în acțiune disponibilitățile psihicului, învățarea devine o acțiune serioasă. Folosindu-se resursele jocului în procesul instructiv-educativ, se pot încheia legături strânse între joc și învățare. Jucându-se, copilul nu dorește decât să-și satisfacă dorințele sau aspirațiile. Atingându-și scopul, el este fericit. Astfel se restabilește echilibrul vieții psihice. Fiind o activitate cu o serioasă implicații psihologice, jocul ocupă un loc important în viața lui deoarece satisface dorința sa de afirmare, dezvoltându-se inițiativa și curajul de a fi competitiv, de a concura.

În România, educația este centrată pe curriculum și pe profesor și nu pe dezvoltarea abilităților naturale ale elevilor. Acest lucru duce la demotivarea acelor elevi care gândesc vizual și spațial și care au o gândire creativă și nu reproductivă și la neimplicarea acestora în procesul învățării. Astfel de practici educaționale blochează creativitatea elevilor și cultivă credulitatea și obediența în

¹Jean Chateau, *Copilul și jocul*, E. D. P., București, 1972, p. 8.

planul deciziilor personale și sociale. Însă prin joc, elevii valorifică cunoștințele și deprinderile însușite, manifestând calitățile comportamentale, stimulând atitudinea pozitivă pentru muncă și relațiile colegiale în colectiv.

Evaluările secvențiale ale elevilor se realizează inexact, fiind nestructurate pe dezvoltarea abilităților elevului, pe dezvoltarea inteligenței, motivației și creativității. Acest tip de evaluare duce la confuzia asupra propriilor performanțe și la lipsa de interes față de școală, la tendința de a fura nota și necorelarea dintre merit și notă. Astfel scad calitatea în educație și gradul de încredere în școală, urmarea fiind reducerea șanselor de educație a elevilor ce dovedesc creativitate și inventivitate.

Ce se face în sistemul educațional românesc este memorarea de către elevi a celor predate de profesori și nu cunoașterea prin învățare. *Cunoașterea trebuie construită. Trebuie să se pună accentul pe învățare, nu pe memorare. Profesorul trebuie să îl ajute pe elev să cunoască. Învățământul ar trebui să fie centrat pe elev și pe nevoile reale de educație ale acestuia.*² Stilul de predare practicat de o majoritate a profesorilor este secvențial, bazat pe memorare și reproducere, în loc să fie practicate stiluri active, participative și adresate copilului, nu tablei.

Educația nu se referă doar la transmiterea de cunoștințe, abilități și valori, ci se ocupă cu individualitatea, subiectivitatea sau persoana elevului, cu intrarea lor în lume ca ființe unice, singulare. Rolul ei este de a furniza indivizilor oportunități de a intra în lume. Educatorii și instituțiile educaționale ar trebui să arate interes pentru gândurile și sentimentele elevilor lor și să le permită acestora să răspundă, să se exprime în felul lor unic. Profesorii și ceilalți educatori nu numai că au sarcina de a crea oportunitățile și climatul în care elevii să poată răspunde, dar au și sarcina de a provoca elevii să răspundă prin confruntarea lor cu situații reale, practice. Astfel, elevii vor fi provocați să arate cine sunt și unde se află.

Lipsa de interes a elevilor reiese și din încărcarea la maximum cu ore și lecții, unele nefolositoare. Supraaglomerarea programelor școlare este o hibă a școlii românești reclamată de ani de zile de elevi, părinți și profesori, recunoscută de ministrii Învățământului, dar nerezolvată până acum. În afara materiei foarte încărcate, sistemul de învățământ românesc în forma sa actuală pare să aibă mai multe probleme. El este informativ și nu formativ. Sunt necesare mai multe ore practice. Trebuie să se stabilească foarte clar unde se dorește să se ajungă, care să fie competențele atinse de elevii noștri. Dascălii și elevii deopotrivă recunosc, că mai ales în anii terminali, dar nu numai, se învață mai ales la materiile de examen, cele care contează pentru admitere la liceu sau la facultate. În rest, se învață mai puțin, spre deloc, pentru că nu mai este timp fizic. Demotivarea elevilor pentru școala reiese din complexitatea materiei.

Curricula este orientată spre trecut. Aceasta este realizată fără norme de elaborare precise orientate spre dezvoltarea potențialului elevilor, deseori fără aplicabilitate practică directă și fără mijloace corespunzătoare de ridicare a interesului elevilor. Ea a suferit modificări fără studii preliminare asupra necesităților și consecințelor, în prezent ajungând să-și piardă atât logica existenței, cât și necesitatea pentru integrarea socială ulterioară. Astfel se dezvoltă lipsa de interes din partea elevilor și cresc absenteismul și abandonul școlar. Rezultatul este concentrarea pe același tip de curricula fără deschiderea de noi domenii la alegerea elevilor, toate acestea ducând la o cultură generală slabă și o aplicabilitate practică a acestei culturi generale aproape nulă.

Sistemul din România suferă de subfinanțarea și demotivarea profesorilor în ceea ce privește performanța în predare și autoinstruire. Planificările școlare sunt înțepenite în secvențializare cu normare cantitativă, și nu calitativă sau corelativă a actului didactic. Aceasta transformă profesorii

²Anca-Roxana Potecașu, *Criza educațională în România*, http://www.didactic.ro/materiale_didactice/53953_criza-educationala-in-romania, (accesat 29.10.2016)

în automate de predat, deseori dezinteresate de rezultatele predării. Profesorii trebuie să formeze o echipă cu elevii, să devină facilitatori, îndrumători ai acestora, fără a se limita la transmiterea de informații și evaluarea cantitativă a elevilor. Învățarea centrată pe elev pornește de la ideea că elevul nu trebuie să reproducă informația, ci s-o interiorizeze și să fie responsabil de propria dezvoltare atât din punct de vedere social, cât și profesional.

Profesorii trebuie să îi facă pe elevi să se implice în noi situații de viață prin aplicarea noțiunilor teoretice, să își aleagă modul de învățare, să își evalueze munca, să coopereze, să folosească în mod util tehnologia informațiilor și comunicațiilor. Practic, să devină responsabili, cu sprijinul profesorilor, pentru propria dezvoltare profesională. Există o sumedenie de metode didactice, împărțite în mai multe categorii, fiecare având un anumit rol bine definit în educarea elevului și a formării deprinderilor de învățare a acestuia. Întrucât elevul este în centrul instruirii, metoda aleasă de profesor trebuie să se axeze mai mult pe interesele celui, care învață sau cel puțin să realizeze un echilibru între stilul individual de învățare și logica disciplinei. Elevul trebuie să fie conștient de bagajul de informații pe care îl are și să-și îmbunătățească capacitatea de a învăța singur. Tocmai de aceea consider jocul didactic ca fiind metoda ce răspunde nevoilor elevilor.

Analizând importanța implicațiilor pe care jocul le are asupra copilului, putem spune că, prin joc, copilul se eliberează de emoții, depășește momentele de timiditate și teamă și intră cu toate puterile sale în acțiune. Se consolidează așadar atenția și voința, copilul reușind să nu se mai sperie de faptul că ajunge să fie certat, criticat, ironizat. Aici au un rol foarte important și cei din jur, care pot avea o atitudine critică valorizantă, nu distructivă.

Jocul din perioada preșcolară se transformă în perioada școlară prin îmbinarea elementelor distractive cu cele de învățare devenind astfel un mijloc important de educare. Obiectivele instructiv-educative ale fiecărui obiect de studiu pot fi mai bine realizate prin utilizarea jocului.

Principala dorință a noastră, a educatorilor, este aceea de a găsi cele mai bune căi pentru provocarea setei de cunoaștere a elevilor. Însă pentru a realiza acest lucru trebuie să descoperim cele mai bune metode active și interactive, să utilizăm cele mai eficiente strategii pentru a stimula creșterea ritmului de învățare a copiilor, pentru a forma capacități, atitudini, competențe și, nu în ultimul rând, pentru a asigura însușirea de cunoștințe în conformitate cu cerințele societății secolului XXI. Numai astfel putem reuși să ne atingem obiectivele educaționale propuse. Măiestria pedagogică și metodele didactice utilizate joacă un rol decisiv în reușita elevilor, în formarea cunoștințelor acestora.

Jocul didactic utilizat la toate nivelurile de învățământ și la toate disciplinele este modalitatea prin care se îmbină perfect elementele instructiv-educative și cele distractive conducând la o unitate deplină între sarcina didactică propusă și acțiunea de joc. Jocul didactic reprezintă un mijloc important de educație care nu trebuie să lipsească din activitățile școlare. Folosit ca activitate de învățare și predare, chiar și de evaluare, jocul didactic asigură varietate, diversitate, implicare emoțională, dinamism, bună dispoziție, antrenare, restabilind echilibrul psiho-fizic, furnizând motivații stimulatorii, fortificând energiile fizice și intelectuale ale elevilor.

Din activitatea desfășurată la catedră am constatat faptul că jocul didactic este o formă de activitate foarte îndrăgită de elevi, antrenantă și motivantă, care ajută la dobândirea de noi cunoștințe, consolidarea acestora, evaluarea priceperilor și deprinderilor. Cunoscând particularitățile de vârstă și individuale ale elevilor, precum și nivelul de pregătire al acestora, am introdus jocul didactic în momente cheie ale lecției pentru a le menține trează atenția, pentru a le stârni curiozitatea, pentru a le stimula interesul pentru învățare. Zâmbetul și bucuria pe care aceștia mi-au transmis-o, m-au determinat să continui perfecționarea în privința metodelor didactice utilizate la clasă, metode în care să primeze inventivitatea, originalitatea și creativitatea, dar și

cunoașterea, prin intermediul elevilor, a metodelor ce pot contribui la creșterea randamentului școlar și deci la îmbunătățirea performanțelor școlare. Atmosfera ce se poate crea este uimitoare, caldă și relaxată.

Jocul didactic este o activitate plăcută și atractivă pentru elevi fiind accesibil tuturor datorită originalității sale. Prin joc se antrenează capacitățile creatoare ale elevilor ajutând la asimilarea, fixarea, sistematizarea și consolidarea cunoștințelor. Nu trebuie să uităm însă faptul că rolul jocului didactic este acela de a optimiza actul didactic, de a provoca, de a menține, de a stimula atenția și interesul pentru disciplinele de studiu. Folosit în exces se poate ajunge la diminuarea calității actului didactic.

BIBLIOGRAFIE

1. Chateau, Jean, *Copilul și jocul*, E.D.P., București, 1972.
2. Anca-Roxana Potecașu, *Criza educațională în România*, http://www.didactic.ro/materiale_didactice/53953_criza-educationala-in-romania, (accesat 29.10.2017)